

DATAOMBUDSMANNENS BYRÅ

KONTROLL AV UPPGIFTER SOM INGÅR I ETT PERSONREGISTER

Uppdaterad 27.07.2010

www.tietosuoja.fi

INNEHÅLL

1. ALLMÄNT OM RÄTTEN TILL INSYN.....	3
2. RÄTT TILL INSYN ENLIGT PERSONUPPGIFTLAGEN:.....	4
2.1 Vem har rätt till insyn?.....	4
2.2 Vilka uppgifter gäller rätten till insyn?.....	4
2.3 Hur skall man gå till väga om man vill kontrollera sina uppgifter?.....	5
2.3.1 En specificerad begäran om insyn skall framställas till den registeransvarige.....	5
2.3.2 Den registeransvarige skall lämna de begärda uppgifterna eller ett skriftligt intyg om vägran att godkänna begäran.....	6
2.3.3 Den registeransvarige kan vägra att ge den registrerade de uppgifter som begärts.....	6
2.3.4 Den registrerade kan föra ärendet till dataombudsmannen för behandling....	7
3. UNDANTAG SOM FÖLJER AV SPECIALLAGSTIFTNING NÄR DET GÄLLER RÄTT TILL INSYN ENLIGT PERSONUPPGIFTLAGEN.....	7
3.1 Inskränkningar i rätten till insyn.....	8
3.2 Situationer då rätten till insyn utövas på ett annat sätt.....	8
3.3 Utövandet av rätten till insyn skjuts upp.....	9
3.4 Rätten till insyn är mer omfattande.....	9
4. ANDRA BESTÄMMELSER OM RÄTT ATT FÅ UPPGIFTER.....	9
4.1 Allmänt	9
4.2 En parts rätt att ta del av en handling enligt offentlighetslagen.....	10
5. FRÅGOR OCH SVAR OM RÄTTEN TILL INSYN.....	11

BILAGOR

- Bilaga 1 Tabell över rätten till insyn och vissa undantag från denna
- Bilaga 2 Bestämmelser om rätt till insyn enligt personuppgiftslagen (26–28 §)

1 ALLMÄNT OM RÄTTEN TILL INSYN

Var och en har rätt att kontrollera sådana uppgifter i ett personregister som berör en själv eller barn i ens vård. Bestämmelser om rätten till insyn finns i personuppgiftslagen. Personuppgifter kan finnas till exempel i olika kund-, patient-, elev- eller medlemsregister eller register som förs av en arbetsgivare. Rätt till insyn innebär att den som vill har rätt att ta del av uppgifter eller på begäran få kopior av dessa. Denna person skall då framställa en specificerad begäran till **den registeransvarige**, som skall se till att rätten till insyn tillgodoses.

Huvudregeln är att rätt till insyn beviljas, men det finns vissa situationer enligt lag där rätt till insyn inte föreligger. Om den registeransvarige vägrar att lämna de uppgifter som begärts, skall han ge ett skriftligt intyg om vägran att godkänna begäran i fråga. I intyget skall anges varför begäran förvägrats. Om den registeransvarige har vägrat att lämna uppgifterna eller om uppgifterna inte har lämnats inom tre månader, kan den registrerade be dataombudsmannen ålägga den registeransvarige att lämna de begärda uppgifterna.

Bestämmelserna om rätten till insyn enligt personuppgiftslagen (523/1999) finns samlade i bilaga 2, medan bilaga 1 innehåller en tabell över rätten till insyn och vissa undantag från denna. Dataombudsmannens byrå har utarbetat en blankett för begäran att få kontrollera registeruppgifter, vilken kan användas för att begära uppgifter av den registeransvarige. Uppgifterna kan också begäras personligen hos den registeransvarige eller med ett egenhändigt undertecknat brev. Om den registrerade inte får de begärda uppgifterna kan han eller hon föra ärendet till dataombudsmannens byrå för behandling genom att sända en begäran om åläggande gällande rätt till insyn med hjälp av den av dataombudsmannens byrå utarbetade blanketten eller ett fritt formulerat brev. Dessutom har dataombudsmannens byrå utarbetat en intygsmall, som den registeransvarige kan använda i de fall han vägrar att lämna uppgifter. Blanketter som dataombudsmannens byrå har utarbetat finns på byråns hemsida www.tietosuoja.fi -> blanketter.

I personuppgiftslagen avses med

personuppgifter alla slags anteckningar som beskriver en fysisk person eller hans egenskaper eller levnadsförhållanden och som kan hänföras till honom själv eller till hans familj eller någon som lever i gemensamt hushåll med honom;

personregister en datamängd som innehåller personuppgifter och som består av anteckningar som hör samman på grund av sitt användningsändamål, och som helt eller delvis behandlas med automatisk databehandling eller har ordnats som ett kartotek, en förteckning eller på ett annat motsvarande sätt så att information om en bestämd person kan erhållas med lätthet och utan oskäligen kostnader (logiskt personregister);

den registeransvarige en eller flera personer, sammanslutningar, inrättningar eller stiftelser för vilkas bruk ett personregister inrättas och vilka har rätt att förfoga över registret eller vilka enligt lag ålagts skyldighet att föra register;

registrerad den som en personuppgift gäller.

Den som vill ha råd angående rätten till insyn kan vända sig till den registeransvarige, t.ex. den person som ansvarar för registerärenden. Inom hälso- och sjukvården står också patientombudsmannen, och inom socialvården socialombudsmannen, till tjänst i dessa frågor. Inom hälso- och socialvården är det dessutom möjligt att kontakta den dataskyddsansvariga. Även andra registeransvariga kan ha en dataskyddsansvarig. Vidare ger dataombudsmannens byrå råd i ärenden gällande rätt till insyn och rättelse av uppgift.

2. RÄTT TILL INSYN ENLIGT PERSONUPPGIFTLAGEN

2.1 Vem har rätt till insyn?

Var och en har rätt att kontrollera uppgifter som berör en själv eller barn i ens vård, om uppgifterna ingår i ett personregister och hänför sig till den som begär uppgifterna eller barn i dennes vård. Rätten till insyn är personlig och kan således inte utövas via en advokat eller ett annat ombud.

Rätten till insyn gäller också minderåriga, dvs. **barn** under 18 år. Personuppgiftslagen nämner ingen fastställd nedre åldersgräns för minderåriga barns självbestämmanderätt vid behandlingen av personuppgifter. Enligt konventionen om barnets rättigheter, Finlands grundlag och personuppgiftslagen har ett minderårigt barn rätt att självständigt använda sina rättigheter i ärenden som gäller hans eller hennes person, t.ex. de rättigheter som berör behandlingen av personuppgifter. Barnet har bl.a. rätt att kontrollera registeruppgifter som gäller hans eller hennes person, om barnet med hänsyn till sin ålder och utvecklingsnivå samt ärendets natur förstår sakens betydelse. Det ankommer i första hand på den registeransvarige att bedöma om ett minderårigt barn har självbestämmanderätt och om de ovan nämnda kriterierna uppfylls. Frågan avgörs i sista hand i domstol.

I personuppgiftslagen föreskrivs om den registrerades rättigheter vid behandlingen av hans eller hennes personuppgifter. Rättigheter i egenskap av registrerad har i princip varje människa. En utomstående person kan inte utöva en registrerads rättigheter. Under vissa förutsättningar kan dock någon annan företrädare den registrerade i utövandet av rättigheter som berör dennes person. Dylika lagliga företrädare kan vara till exempel ett minderårigt barns vårdnadshavare eller någon annan intressebevakare.

Ett minderårigt barns självbestämmanderätt i fråga om sina personuppgifter fastställs utifrån allmänna och speciella bestämmelser om minderåriga barns självbestämmanderätt (3 artikeln 1 punkten och 12 artikeln i konventionen om barnets rättigheter, 6.3 § och 106 § i Finlands grundlag, personuppgiftslagen samt specialbestämmelser för respektive bransch).

Enligt 14 § i förvaltningslagen om myndigheternas verksamhet har både en minderårig som har fyllt femton år och hans eller hennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare rätt att föra talan i ett ärende som gäller den minderårigas person eller personliga fördel eller rätt.

I myndighetsverksamhet har således åtminstone barn som fyllt 15 år rätt till insyn. Inom socialvården har också 12 år fyllda barn rätt att föra talan, vilket innebär att de också har rätt att kontrollera sina uppgifter. Också yngre barn har dock rätt till insyn i enlighet med vad som nämns ovan. Om man inom social- och hälsovården har ansett att barnet är så långt utvecklat att han eller hon har kunnat förbjuda att uppgifterna lämnas till vårdnadshavaren, har barnet också rätt till insyn. I detta fall har vårdnadshavaren inte rätt att kontrollera barnets uppgifter. En förälders rätt att granska sitt barns uppgifter kan också grunda sig på ett förordnande av domstol.

En intressebevakare har rätt att kontrollera sin huvudmans uppgifter i dennes ställe, om intressebevakarförordnandet inkluderar utövande av rätt till insyn. Om förordnandet gäller exempelvis skötseln av ekonomiska angelägenheter, har intressebevakaren också rätt att kontrollera bl.a. huvudmannens bankuppgifter. Däremot kan inte patientjournaler kontrolleras med stöd av ett dylikt förordnande, utan dessa uppgifter kontrollerar huvudmannen själv.

2.2 Vilka uppgifter gäller rätten till insyn?

Rätten till insyn innebär att var och en har rätt att kontrollera alla sådana uppgifter i ett personregister som berör honom eller henne själv. Alla uppgifter som insamlats för samma ändamål, t.ex. för undersökning och vård av en patient, utgör tillsammans ett personregister. Uppgifterna i ett personregister kan finnas lagrade i en dator, i en mapp, i ett kartotek eller någon annanstans. De kan också förvaras som bild- eller ljudupptagningar och finnas i olika personers besittning eller annars på olika platser.

Ett personregister kan ibland gå under benämningen kunddatabas eller datasystem e.d., eller också kanske det bara konstateras att kunduppgifterna har lagrats i ett program. Det oaktat gäller rätten till insyn samtliga ovan nämnda uppgifter. Den som önskar utöva sin rätt till insyn förutsätts inte känna till registrets namn.

Bland annat följande register innehåller uppgifter om alla medborgare:

- befolkningsdatasystemet (magistraterna)
- skatteförvaltningens register
- Folkpensionsanstaltens förmånsregister
- arbetspensionssystemet (bl.a. Pensionsskyddscentralen och försäkringsbolagen).

Om en person har varit patient, kund, elev eller dylikt kan det finnas uppgifter om honom eller henne bl.a. i:

- hälsocentralens och företagshälsovårdens patientregister
- medlemsregistret i en förening han eller hon tillhör
- arbetsgivarens personalregister
- bankens eller försäkringsbolagets kundregister
- invånarregistret i ett bostadsaktiebolag
- elevregistret vid en läroinrättning
- teleoperatörens kundregister.

Tänk efter var annars du har skött ärenden och var dina personuppgifter kan ha registrerats.

2.3 Hur skall man gå till väga om man vill kontrollera sina uppgifter?

2.3.1 En specificerad begäran om insyn framställs till den registeransvarige

En begäran att få kontrollera uppgifter skall alltid framställas till den registeransvarige i fråga. Det kan vara fråga om en verksamhetsenhet eller anstalt inom socialvården eller hälso- och sjukvården, en arbetsgivare, ett företag, en bank, en försäkringsanstalt, en läroinrättning eller en förening. Begäran kan inte riktas till dataombudsmannen, utan den skall alltid framställas först till den registeransvarige. För att ett ärende skall kunna föras till dataombudsmannen för behandling förutsätts att den registeransvarige har vägrat att lämna de uppgifter som begärts. Dataombudsmannen för inte heller något register över befintliga register.

Begäran om insyn skall framställas i form av ett dokument som försetts med egenhändig underskrift eller bestyrkts på motsvarande sätt. Begäran kan inte utföras per telefon. Dataombudsmannens byrå har utarbetat en modellblankett som kan användas för detta ändamål. Den som begär uppgifter med stöd av rätten till insyn kan också framställa begäran personligen hos den registeransvarige. I så fall skall man vara beredd på att styrka sin identitet, eftersom den registeransvarige endast får lämna ut uppgifter till den registrerade själv.

Den registeransvarige behöver vissa fakta för att kunna söka och leverera en begärd uppgift, bl.a. namn, adress och vid behov personbeteckning, vilket ärende de uppgifter hänför sig till som skall kontrolleras samt om personen vill kontrollera alla uppgifter eller t.ex. uppgifterna för en bestämd tidsperiod. Den registrerade gör klokt i att ta en kopia av begäran till den registeransvarige med tanke på en eventuell fortsatt behandling.

Begäran om insyn kan inte framställas via en advokat eller något annat ombud, utan den skall utföras personligen. En intressebevakare kan be att få uppgifter som gäller dennes huvudman, om intressebevakarförordnandet inkluderar utövande av rätt till insyn.

2.3.2 Den registeransvarige skall lämna de begärda uppgifterna eller ett skriftligt intyg om vägran att godkänna begäran

Den registeransvarige skall utan obefogat dröjsmål i enlighet med den begäran som han mottagit ge den registrerade tillfälle att ta del av uppgifterna, ge denne kopior av uppgifterna eller meddela att inga uppgifter om denne registrerats. Uppgifterna skall lämnas i begriplig form så att till exempel olika förkortningar och koder förklaras. Uppgifter som gäller den registrerades hälsotillstånd lämnas av en läkare eller någon annan yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården.

De begärda uppgifterna skall lämnas utan obefogat dröjsmål. Uppgifterna behöver således inte lämnas omedelbart då begäran mottagits. Den registeransvarige kan behöva tid för att bedöma om alla uppgifter kan lämnas eller om de i sin helhet eller delvis är sådana uppgifter som inte omfattas av rätten till insyn. Om den registeransvarige inte har lämnat uppgifterna inom tre månader efter att begäran framställts, jämställs detta med att insyn har förvägrats.

Den registrerade får kontrollera samma uppgifter flera gånger avgiftsfritt med stöd av rätten till insyn endast om mer än ett år (12 månader) förflöpt mellan två kontroller. Avgift får inte heller uppbäras för kopior som den registeransvarige lämnat eller t.ex. för den tid som en läkare lagt ned för att söka en uppgift. Om den registrerade utnyttjar sin rätt till insyn oftare, får den registeransvarige uppbära en skälig ersättning.

Den registeransvarige skall samtidigt informera den registrerade om vilka källor som i regel används för registret samt för vilket ändamål registeruppgifterna används och i regel lämnas ut. En registeransvarig som bedriver kreditupplysningsverksamhet skall enligt huvudregeln på den registrerades begäran underrätta denne om varifrån uppgifterna har erhållits och till vad personkredituppgifterna under det senaste året har utlämnats.

Om den registeransvarige inte lämnar de uppgifter som den registrerade begärt, skall han ge den registrerade ett skriftligt intyg om vägran att godkänna begäran om rätt till insyn. Av intyget skall framgå varför rätten till insyn förvägrats. (Se intygsmallen som dataombudsmannens byrå utarbetat)

2.3.3 Den registeransvarige kan vägra att ge den registrerade de uppgifter som begärts

Den registeransvarige har rätt att vägra att ge den registrerade de uppgifter han eller hon begärt, om uppgifterna berör andra personer än den registrerade själv eller ett barn i den registrerades vård, eller om

- informationen kan skada statens säkerhet, försvaret eller den allmänna ordningen och säkerheten eller försvåra utredningen av brott;
- informationen kan medföra allvarlig fara för den registrerades hälsa eller vård eller för någon annans rättigheter;
- de uppgifter som ingår i registret används uteslutande för historisk eller vetenskaplig forskning eller statistikföring; eller om
- de personuppgifter som ingår i registret används för tillsyns- och kontrolluppgifter och vägran att lämna information är nödvändig för att trygga ett viktigt ekonomiskt eller finansiellt intresse för Finland eller Europeiska unionen.

Huvudregeln är att rätt till insyn beviljas. Av denna anledning skall grunderna för vägran att lämna uppgifter tolkas på begränsande sätt. Om endast en del av uppgifterna är sådana uppgifter som inte får kontrolleras, skall den registeransvarige ge den registrerade de övriga uppgifterna. Om den registeransvarige vägrar att lämna de uppgifter som begärts, skall han ge ett skriftligt intyg om detta. I intyget skall bland annat anges varför den registrerades begäran förvägrats. Senare i denna broschyr redogörs för andra inskränkningar i rätten till insyn som grundar sig på specialbestämmelser.

2.3.4 Den registrerade kan föra ärendet till dataombudsmannen för behandling

Om den registrerade fått ett intyg om vägran att godkänna begäran om rätt till insyn eller om den registeransvarige inte gett ett skriftligt svar inom tre månader från det att begäran framställts, kan den registrerade skriftligen föra ärendet till dataombudsmannen för behandling.

Ärendet kan anhängiggöras vid dataombudsmannens byrå med hjälp av den modellblankett, som utarbetats vid dataombudsmannens byrå. Alternativt kan den registrerade sända dataombudsmannen ett fritt formulerat brev, där han eller hon begär att dataombudsmannen skall ålägga den registeransvarige att lämna de begärda uppgifterna. Den registrerade skall i sin begäran

- specificera vilken registeransvarig ärendet gäller (namn, adress och annan nödvändig information)
- bifoga intyget om vägran att godkänna begäran om insyn eller en kopia av detta
- redogöra för vilka uppgifter som begärts och när begäran framställts, samt vilka uppgifter som eventuellt redan lämnats och vilka som alltjämt fattas
- bifoga en kopia av den begäran att få kontrollera uppgifter som framställts till den registeransvarige, om den finns kvar
- underteckna begäran.

Dataombudsmannen kan inte behandla en begäran att få kontrollera uppgifter, om inte denna begäran först framställts till den registeransvarige. För att dataombudsmannen skall kunna behandla ärendet förutsätts att den registeransvarige har gett ett skriftligt intyg om vägran att godkänna begäran om insyn eller att tre månader har förlöpt från det att begäran framställts och alla begärda uppgifter inte har lämnats. Behandlingen av ärenden vid dataombudsmannens byrå är avgiftsfri.

Dataombudsmannen begär till följd av ärendet vanligtvis en utredning av den registeransvarige och bereder vid behov den registrerade möjlighet att ge ett bemötande med anledning av den utredning som fåtts. Därefter ger dataombudsmannen ett beslut om utövandet av rätten till insyn. I beslutet ålägger dataombudsmannen den registeransvarige att ge den registrerade de begärda uppgifterna, eller också avslår han den registrerades yrkande. Beslut som dataom-

budsmannen avgett får överklagas hos förvaltningsdomstolen, och beslut av förvaltningsdomstolen får överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen.

3 UNDANTAG SOM FÖLJER AV SPECIALLAGSTIFTNING NÄR DET GÄLLER RÄTT TILL INSYN ENLIGT PERSONUPPGIFTLAGEN

Många speciallagar som reglerar behandlingen av personuppgifter innehåller undantag från rätten till insyn enligt personuppgiftslagen. Undantagen från den allmänna lagen kan handla om att

- rätten till insyn är begränsad,
- rätten till insyn utövas på ett annat sätt,
- utövandet av rätten till insyn skjuts upp,
- rätten till insyn är mer omfattande.

Enligt 13 § i lagen om integritetsskydd i arbetslivet (759/2004) skall arbetsgivaren eller en testare som arbetsgivaren anvisat på arbetstagarens begäran avgiftsfritt ge arbetstagaren det skriftliga utlåtande som givits vid person- eller lämplighetsbedömningen. Om utlåtandet givits muntligen till arbetsgivaren, skall arbetstagaren få en utredning om innehållet i utlåtandet.

3.1 Inskränkningar i rätten till insyn

Om rätten till insyn är inskränkt innebär det att den registrerade inte själv kan utöva sin rätt till insyn.

Om den registrerade själv inte kan utöva rätten till insyn, kan dataombudsmannen på den registrerades begäran kontrollera lagligheten hos sådana uppgifter som berör den registrerade och som ingår i nedan nämnda register. En begäran om detta kan framställas till dataombudsmannen med hjälp av ett fritt formulerat brev, en av dataombudsmannen utarbetad blankett för begäran att få kontrollera registeruppgifter eller en motsvarande blankett som fås från polisen.

Vid granskningen av registerföringens laglighet fäster dataombudsmannen särskild uppmärksamhet vid det sätt på vilket uppgifterna behandlas, behövligheten och felfriheten hos de uppgifter som behandlas (den registeransvarige skall se till att inga oriktiga, ofullständiga eller föräldrade personuppgifter behandlas), registreringstidpunkten för uppgifterna samt möjligheten att tillgodose den registrerades rättigheter. I det svar som ges till den registrerade uppges dock inga uppgifter som fåtts i samband med granskningen. Den registrerade får således inte heller reda på om registret överhuvudtaget innehåller uppgifter om honom eller henne.

Rätten till insyn är inskränkt i fråga om följande personregister

- Polisens förvaltningsområde:

- 1) uppgifterna i informationssystemet för misstänkta,
- 2) uppgifterna i Europolinformationssystemet
- 3) uppgifterna i skyddspolisens funktionella informationssystem,
- 4) uppgifterna i Schengens nationella informationssystem
- 5) andra uppgifter om klassificering, övervakning och tillvägagångssätt i fråga om en person eller en gärning som har registrerats i polisens personregister.

- **Försvarsministeriets förvaltningsområde:** Uppgifterna i säkerhetsdataregistret.

- **Gränsbevakningsväsendets förvaltningsområde:** Uppgifterna i straffdataregistret.

- **Brottspåföljdsverkets ansvarsområde:** 1) Uppgifterna i säkerhetsregistret och 2) uppgifterna i ordningsregistret.

Europeiska polisbyrån lämnar ut uppgifter ur Europeiska polisbyråns informationssystem för utövande av insyn. Begäran om detta skall framställas till polisinrättningen i häradet, som utan dröjsmål skall föra ärendet till Europeiska polisbyrån för behandling. Begäran kan framställas på inhemska språk. Polisinrättningen i häradet skall underrätta den som framställt begäran att Europeiska polisbyrån kommer att sända sitt svar direkt till honom eller henne (se 46 och 47 § i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet).

3.2 Situationer då rätten till insyn utövas på ett annat sätt

I fråga om följande personregister kan begäran om insyn framställas endast i samband med ett personligt besök.

- polisens personregister

Polisen lämnar ut uppgifter för utövande av insyn ur de personregister, i fråga om vilka rätten till insyn inte är inskränkt. En registrerad som önskar utöva sin rätt till insyn skall framställa en personlig begäran om detta till polisen och styrka sin identitet. Begäran om rätt till insyn skall i regel framställas till polisinrättningen i häradet.

- huvudstabens personregister

En registrerad som vill kontrollera sina uppgifter i sådana personregister vid huvudstaben, i fråga om vilka rätten till insyn inte är inskränkt, skall framställa en personlig begäran om detta till huvudstaben eller den berörda staben i militärlänet och styrka sin identitet.

- gränsbevakningsväsendets personregister

En registrerad som vill kontrollera sina uppgifter i sådana personregister vid gränsbevakningsväsendet, i fråga om vilka rätten till insyn inte är inskränkt, skall framställa en personlig begäran om detta till enheten vid gränsbevakningsväsendet och styrka sin identitet.

- brottspåföljdsverkets och kriminalvårdsväsendets personregister

En registrerad som vill kontrollera sina uppgifter i sådana personregister vid brottspåföljdsverket eller kriminalvårdsväsendet, i fråga om vilka rätten till insyn inte är inskränkt, skall utöva sin rätt till insyn personligen hos den registeransvarige eller dennes företrädare. När begäran framställs skall den registrerade styrka sin identitet. Uppgifter som är nödvändiga för utövande av rätten till insyn kan lämnas av den registeransvarige. Uppgifter ur ett riksomfattande register kan förutom av den registeransvarige lämnas av kriminalvårdsväsendets distriktsenhet eller av en straffanstalt så som den registeransvarige bestämmer.

3.3 Utövandet av rätten till insyn skjuts upp

Enligt **utsökningslagen** kan utövandet av den registrerades rätt till insyn skjutas upp till behövliga delar, om rätten till insyn enligt personuppgiftslagen skulle försvåra verkställigheten avsevärt. Utövandet av rätten till insyn kan skjutas upp tills behövliga utmätningar eller andra verkställighetsåtgärder har utförts och egendomen har tagits om hand av utmätningssmannen, dock högst sex månader från begäran om rätt till insyn. Om utövandet av rätten till insyn har skjutits

upp, kan dataombudsmannen utöver vad som föreskrivs någon annanstans, på begäran av den registrerade kontrollera att registrets uppgifter om den registrerade är lagenliga.

3.4 Rätten till insyn är mer omfattande

Vissa lagar ger de registrerade en mer omfattande rätt till insyn jämfört med personuppgiftslagen.

Enligt **straffregisterlagen** har den som antecknats i straffregistret rätt att på begäran få veta till vem och för vilket ändamål det under det senaste året har lämnats ut uppgifter om honom eller henne ur registret, som förs med hjälp av automatisk databehandling.

Enligt **lagen om försök med obrutna servicekedjor inom social- och hälsovården** har klienterna utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att få veta vem som har använt i lagen avsedda referensuppgifter om dem eller till vem sådana uppgifter har lämnats ut samt vilken grunden för användningen eller utlämnandet har varit.

4. ANDRA BESTÄMMELSER OM RÄTT ATT FÅ UPPGIFTER

4.1 Allmänt

Utöver rätten till insyn enligt personuppgiftslagen och de övriga bestämmelserna som nämnts ovan kan en registrerad också begära och få uppgifter med stöd av andra bestämmelser om rätt att få uppgifter, under de förutsättningar som anges i respektive bestämmelser. Dessa bestämmelser kan medföra en mer omfattande rätt att få uppgifter jämfört med rätten till insyn enligt personuppgiftslagen.

Lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999; offentlighetslagen) innehåller bestämmelser om var och ens rätt att ta del av uppgifter som ingår i en myndighetshandling och som gäller en själv (12 §) samt en parts rätt att ta del av en handling (11 §), som beskrivs närmare här nedan.

4.2 En parts rätt att ta del av en handling enligt offentlighetslagen

Rätten till insyn enligt personuppgiftslagen ger inte den registrerade rätt att ta del av uppgifter som berör andra personer än honom eller henne själv. Den rätt att ta del av en handling som nämns i offentlighetslagen gör det möjligt för en part att få också sådana uppgifter som berör andra personer, om de har kunnat påverka denna parts intressen, rättigheter eller skyldigheter. Myndigheten i fråga kan dock begränsa också en parts rätt att ta del av en handling. Rätt att ta del av en handling föreligger till exempelvis inte, om utlämnande av uppgifter ur handlingen skulle strida mot ett synnerligen viktigt allmänt intresse, ett barns intresse eller ett annat synnerligen viktigt enskilt intresse.

Offentlighetslagen gäller bland annat statliga förvaltningsmyndigheter, övriga statliga ämbetsverk och inrättningar samt kommunala myndigheter. Lagen tillämpas också på statens affärsverk. Därtill tillämpas lagen på handlingar, vilka innehåller av privata instanser som handhar offentliga uppgifter och utövar offentlig makt i dessa. Exempel på sådana instanser är arbetspensionsanstalter och försäkringsbolag i ärenden som gäller lagstadgad försäkring. Offentlighetsla-

gen tillämpas också på handlingar och uppgifter som upprättas i samband med en tjänst som en myndighet skaffar som ett uppdrag av en privat serviceproducent.

Med part avses den person, vars fördel, rätt eller skyldighet ärendet gäller. Enligt 11 § i offentlighetslagen har en part rätt att ta del av en myndighetshandling som kan eller har kunnat påverka behandlingen av dennes ärende. En parts rätt att ta del av en handling gäller också i viss mån sekretessbelagda handlingar. Rätten omfattar handlingar som upprättas hos den myndighet vid vilken partens ärende behandlas eller har behandlats. Part som mottar uppgifter skall följa de skyldigheter att iaktta sekretess som nämns i offentlighetslagen eller någon annan lag.

Om tillgång till information vägras, skall det ges ett motiverat beslut om detta. Om begäran att få ta del av en handling har framställts skriftligen, skall också det nekande beslutet ges skriftligen. Ändring i ett myndighetsbeslut kan sökas genom besvär hos förvaltningsdomstolen. Den besväransvisning som följer med beslutet innehåller närmare anvisningar om sökande av ändring. Handlingar som en myndighet utlämnar på basis av offentlighetslagen kan vara avgiftsbelagda. Den registrerade kan höra sig för om avgiftens storlek hos den myndighet som innehar handlingen i fråga.

Enligt 12 § i offentlighetslagen har var och en dessutom rätt att med samma begränsningar som gäller för en part ta del av en handling som berör honom eller henne själv, även om inget ärende är anhängigt på det sätt som förutsätts i bestämmelserna om en parts rätt att ta del av en handling.

Myndigheten är skyldig att ge råd och närmare information om vilken rätt det lönar sig att utöva – rätten till insyn enligt personuppgiftslagen eller en parts rätt att ta del av en handling enligt offentlighetslagen. Den registrerade kan också fråga den registeransvarige om offentlighetslagen tillämpas på behandlingen av personuppgifter i hans eller hennes fall. Till dataombudsmanens uppgifter hör inte att ge anvisningar om partsoffentligheten eller att övervaka att denna realiserar.

5 FRÅGOR OCH SVAR OM RÄTTEN TILL INSYN

5.1 Jag vill kontrollera mina uppgifter i alla de personregister som innehåller uppgifter om mig. Kan jag få tillgång till uppgifterna genom att framställa en begäran om rätt till insyn till dataombudsmannen?

Nej. Dina personuppgifter kan finnas i otaliga personregister. Begäran om rätt till insyn skall alltid framställas till den registeransvarige i fråga (ett företag, en myndighet, en arbetsgivare, en förening osv.). Dataombudsmannen för ingen förteckning över alla befintliga personregister och känner inte heller till vilka alla register som innehåller uppgifter om en viss person. Om den registeransvarige vägrar att ge den registrerade uppgifter som berör honom eller henne själv, kan den registrerade be dataombudsmannen ge ett åläggande om förverkligande av rätten till insyn.

5.2 Har en vårdnadshavare rätt att kontrollera uppgifter om sitt minderåriga barn i ett personregister?

Enligt lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt (361/83) är det i allmänhet barnets vårdnadshavare som har rätt till insyn av registeruppgifter som gäller ett minderårigt barn, efter-

som det i 4 § i lagen bestäms att vårdnadshavaren företräder barnet i dess personliga angelägenheter, om inte annat stadgas i lag. Också i detta fall är det i regel fråga om ett minderårigt barns rätt, som i praktiken utövas av barnets företrädare, dvs. vårdnadshavaren (se punkt 2.1). Vårdnadshavarens rätt att med stöd av rätten till insyn få uppgifter som berör barnet kan dock endast grunda sig på att han eller hon handlar i enlighet med 1 § i ovan nämnda lag för att fylla syftet med vårdnaden om barn.

Ett minderårigt barn har också under vissa förutsättningar rätt att förbjuda att hans eller hennes uppgifter utlämnas till vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare inom social- och hälsovården (9 § 2 mom. i lagen om patientens ställning och rättigheter samt 11 § 3 mom. i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården). Om vårdnadshavaren handlar i annat syfte än ovan nämnda vårdnadssyfte eller om barnet på ett giltigt sätt har förbjudit utlämnandet av sina uppgifter till vårdnadshavaren, betraktas vårdnadshavaren som en utomstående, varvid det finns grund för att avslå hans eller hennes begäran om insyn av barnets uppgifter. Vårdnadshavarens rätt att få uppgifter skall bedömas i ljuset av bestämmelserna och förutsättningarna för utlämnande av uppgifter och principerna för barnets intresse.

5.3 Får en förälder som inte har vårdnaden om sitt barn kontrollera uppgifter som gäller barnet?

Utgångsläget är att rätten till insyn av ett barns uppgifter tillhör barnet självt (se punkt 2.1). Därtill kan barnets rätt till insyn utövas av en företrädare för barnet, endast om det är fråga om en sådan förälder eller annan person som är barnets vårdnadshavare. Högsta domstolen har dock ansett (HD:2003:7) att en domstol kan utfärda ett beslut, enligt vilket en förälder som fråntagits vårdnaden om ett barn har rätt att utöva vårdnadshavarens rätt att av en myndighet få uppgifter som gäller barnet, om detta kan anses vara förenligt med barnets intresse.

Om en domstol har utfärdat ett dylikt beslut, har denna förälder i enlighet med beslutet rätt att kontrollera uppgifterna om sitt barn.

5.4 Kan jag kontrollera testprotokoll som sammanställts av en psykolog?

Du kan inte få kopior av testprotokollen, men du har rätt att läsa dem under ett personligt besök hos den registeransvarige. Dessutom har du rätt att läsa och få en kopia av det utlåtande som getts på basis av testet.

Högsta förvaltningsdomstolen har i sitt beslut (2210 11.9.2003) ansett att utlämnande av kopior av testprotokoll till en testperson kan medföra allvarlig fara med hänsyn till de övriga testpersonernas rättigheter på det sätt som avses i 27 § 1 mom. 2 punkten i personuppgiftslagen. I motiveringen anføres att om en testperson fick kopior av testprotokollen skulle han eller hon kunna öva inför testet, varvid denna person inte längre skulle kunna delta i testet i fråga eller något motsvarande test med tillförlitliga resultat. Om testpersoner gavs tillgång till testprotokollen skulle dessutom sådana testpersoner som inte haft möjlighet att studera protokollen på förhand hamna i en ojämlig ställning. Då skulle testresultaten inte längre vara sinsemellan jämförbara.

5.5 Hur kontrolleras information som insamlats genom kameraövervakning?

Om ett kameraövervakningssystem registrerar information (t.ex. bild eller ljud), utifrån vilken en fysisk person kan identifieras, utgör denna upptagning ett personregister eller en del av ett sådant register. Den som bedriver kameraövervakning behandlar personuppgifter med hjälp av ett

kameraövervakningssystem. Den registrerades (den person som finns på bild- eller ljudmaterialet från kameraövervakningssystemet) rätt till insyn bestäms enligt personuppgiftslagen.

Den som vill kontrollera personuppgifter som insamlats med hjälp av kameraövervakning skall uppge var och, så exakt som möjligt, när bildupptagningen troligen ha ägt rum. Ibland krävs det att personen fogar ett fotografi av sig själv till sin begäran om rätt till insyn. Rätten till insyn gäller de bildupptagningar, på vilka den person som begär uppgifterna finns med.

5.6 Hur kontrolleras uppgifter i bevakningsföretagens händelserapporter?

Bevakningsföretagen ordnar fortfarande delvis sina händelserapporter på annat sätt än med hjälp av automatisk databehandling. Rapporterna skall enligt lag ordnas så, att de rapporter som ansluter sig till respektive uppdrag kan företes utan dröjsmål. För att få tillgång till personuppgifter som ingår i en händelserapport förutsätts att du uppger bevakningsobjektet och datumet för händelsen.

5.7 Hur kan jag kontrollera mina kreditupplysningar?

Du kan kontrollera dina personkreditupplysningar i kreditupplysningsregistret hos den registeransvarige i fråga. Om du vill kontrollera dina personkreditupplysningar kan du sända en skriftlig begäran om detta till den kreditupplysningsregisteransvarige eller begära uppgifterna personligen på ort och ställe. Den kreditupplysningsregisteransvarige kräver dessutom att en kopia av identitetsbeviset bifogas till den skriftliga begäran

5.8 Jag gjorde en beställning per telefon och blev informerad om att samtalet spelas in. Gäller min rätt till insyn också inspelade samtal?

När telefonsamtal spelas in i syfte att sköta ett kundförhållande, utgör dessa inspelningar en del av ett kundregister. Den registrerades rätt till insyn bestäms enligt personuppgiftslagen. I praktiken omfattas inspelade kundsamtal i regel av den registrerades rätt till insyn.

5.9 Kan jag till exempel som patient kontrollera de logguppgifter som uppstår till följd av att mina uppgifter behandlas?

Du kan kontrollera uppgifterna i dina egna patientjournaler.

Däremot kan du inte kontrollera uppgifterna i en användarlogg i anslutning till patientjournaler som behandlas med automatisk databehandling. I användarloggen registreras vem som har kontrollerat dina uppgifter eller gjort anteckningar i dem och när.

Rätten till insyn enligt personuppgiftslagen gäller uppgifter som berör den registrerade själv. De uppgifter som registreras i användarloggen berör de anställda som har behandlat uppgifterna. Patienten har inte rätt att kontrollera dessa uppgifter, eftersom uppgifternas syfte inte anknyter till hans eller hennes vård. Logguppgifterna registreras för att skydda patientjournalerna. Den registrerade (t.ex. en patient eller kund) kan med stöd av en parts rätt att ta del av en handling enligt offentlighetslagen ha rätt att få reda på vem som har behandlat uppgifter som gäller honom eller henne. Det hör inte till dataombudsmannens behörighet att ge råd om partsoffentligheten eller att övervaka att denna realiserar. Om den registrerade har motiverade skäl att mistänka att patientjournalerna har synats i annat syfte än med hänsyn till patientens vård, kan han eller hon föra ärendet till dataombudsmannen eller polisen för undersökning. Läs också bro-

schyren "Behandlingen av uppgifter i användarlogg enligt personuppgiftslagen", som sammanställts av dataombudsmannens byrå.

5.10 Hur kan jag granska ett fotografi och en röntgenbild?

Du är med stöd av rätten till insyn berättigad att ta del av fotografier som ingår i ett personregister.

Enligt 28 § 2 mom. i personuppgiftslagen skall den registeransvarige utan obefogat dröjsmål ge den registrerade tillfälle att ta del av uppgifter som berör honom eller henne själv eller på begäran lämna uppgifterna skriftligt. Förpliktelsen att lämna uppgifterna skriftligt gäller sådana fall där uppgifterna har registrerats i skriftlig form eller kan framställas i skriftlig form. Fotografier betraktas inte som sådana personuppgifter som kan lämnas i skriftlig form, om inte fotografierna har lagrats digitalt och således kan skrivas ut på nytt. Av denna anledning behöver inte nya fotografier för den registrerade framkallas av negativen i en fotoateljé på grundval av rätten till insyn. Den registrerade har rätt att få se fotografier och få fotostatkopior av dessa.

Därtill kan den registrerade få ta del av röntgenbilder och på begäran också få en utskrift av upptagning för automatisk databehandling, då detta är möjligt.

Bilaga 1

KONTROLL AV UPPGIFTER SOM INGÅR I ETT PERSONREGISTER**Rätt till insyn**

Var och en har rätt att kontrollera uppgifter som gäller en själv och som ingår i ett personregister. Rätten till insyn innebär att den registrerade har rätt att ta del av uppgifterna eller på begäran få kopior av dem. Huvudregeln är att rätt till insyn beviljas, men det finns vissa situationer enligt lag där rätt till insyn inte föreligger.

Rätten till insyn – dess omfattning och begränsningar

Huvudregel: Var och en har rätt till insyn enligt 26 § i personuppgiftslagen.	Inskränkningar i rätten till insyn enligt 27 § i personuppgiftslagen:	Inskränkningar i rätten till insyn enligt speciallagar. Dataombudsmannen kan kontrollera uppgifterna för den registrerade:
<p>Den registrerade har rätt att få veta vilka uppgifter om honom eller henne som har registrerats eller att registret inte innehåller uppgifter om han eller henne.</p> <p>Rätten till insyn är mer omfattande:</p> <p><i>Kreditupplysningsregistret</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - på begäran anges också varifrån uppgifterna har erhållits och till vem eller vart uppgifterna har lämnats ut under det senaste året <p><i>Straffregistret</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - på begäran anges också till vem och för vilket syfte uppgifterna har lämnats ut under det senaste året <p><i>Lagen om försök med obrutna servicekedjor inom social- och hälsovården</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - uppgifter ges om vem som har använt referensuppgifter eller till vem dessa uppgifter lämnats ut och på vilken grund. 	<p>Inskränkningar i rätten till insyn</p> <ul style="list-style-type: none"> - informationen kan skada statens säkerhet, försvaret eller den allmänna ordningen och säkerheten eller försvåra utredningen av brott; - informationen kan medföra allvarlig fara för den registrerades hälsa eller vård eller för någon annans rättigheter; - de uppgifter som ingår i registret används uteslutande för historisk eller vetenskaplig forskning eller statistikföring; eller - de personuppgifter som ingår i registret används för tillsyns- och kontrolluppgifter och vägran att lämna information är nödvändig för att trygga ett viktigt ekonomiskt eller finansiellt intresse för Finland eller Europeiska unionen. 	<p><i>Polisens förvaltningsområde:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - uppgifterna i informationssystemet för misstänkta, - uppgifterna i Europolinformationssystemet, - uppgifterna i skyddspolisens funktionella informationssystem, - uppgifterna i Schengens nationella informationssystem i de fall som avses i artikel 109.2 i Schengen-avtalet - andra uppgifter om klassificering, övervakning och tillvägagångssätt i fråga om en person eller en gärning som har registrerats i polisens personregister. <p><i>Försvarsministeriets förvaltningsområde</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - uppgifterna i säkerhetsdataregistret. <p><i>Gränsbevakningsväsendets förvaltningsområde:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - uppgifterna i straffdataregistret. <p><i>Brottspåföljdsverkets ansvarsområde:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - uppgifterna i säkerhetsregistret. - uppgifterna i ordningsregistret. <p><i>Utsökning</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - om utövandet av rätten till insyn har skjutits upp.
Framställande av begäran om insyn		

Var och en kan framställa en specificerad begäran om insyn till den registeransvarige antingen med hjälp av en egenhändigt eller på motsvarande sätt undertecknad handling eller personligen hos den registeransvarige. Den registeransvarige skall se till att rätten till insyn tillgodoses utan obefogat dröjsmål. När det gäller personregister som förs av polisen, huvudstaben, gränsbevakningsväsendet eller brottspåföljdsverket skall den registrerade framställa begäran om insyn personligen och styrka sin identitet. Enligt utsökningslagen kan utövandet av den registrerades rätt till insyn skjutas upp med högst sex månader. Om den registeransvarige vägrar att lämna de uppgifter som begärts, skall han ge ett skriftligt intyg om detta. I intyget skall anges varför begäran förvägrats. Om den registeransvarige har vägrat att lämna uppgifterna eller inte har lämnat uppgifterna inom tre månader, kan den registrerade be dataombudsmannen ålägga den registeransvarige att lämna de begärda uppgifterna.

Bilaga 2

Rätt till insyn enligt personuppgiftslagen (523/1999)

Rätt till insyn (26 §)

Var och en har utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att, sedan han meddelat de fakta som behövs för att söka en uppgift, få veta vilka uppgifter om honom som har registrerats i ett personregister eller att registret inte innehåller uppgifter om honom. Den registeransvarige skall samtidigt ge den registrerade information om vilka källor som i regel används för registret samt för vilket ändamål registeruppgifterna används och i regel lämnas ut. Då det är fråga om ett sådant automatiserat beslut som avses i 31 §, har den registrerade rätt att också få information om verksamhetsprinciperna för den automatiska behandlingen av uppgifter.

En registeransvarig som bedriver kreditupplysningsverksamhet skall på den registrerades begäran lämna uppgifter om till vem eller vart personkreditupplysningar om honom har lämnats ut under de senaste sex månaderna samt av vem eller varifrån uppgifterna om honom har erhållits.

Den registeransvarige får uppbära en ersättning för lämnande av information endast om det har förflutit mindre än ett år sedan den registrerade senast fick kontrollera uppgifterna i registret. Ersättningen skall vara skälig och den får inte överstiga de direkta kostnaderna för lämnande av informationen.

Inskränkningar i rätten till insyn (27 §)

Rätt till insyn enligt 26 § finns inte om:

1. informationen kan skada statens säkerhet, försvaret eller den allmänna ordningen och säkerheten eller försvåra förebyggande eller utredning av brott,
2. informationen kan medföra allvarlig fara för den registrerades hälsa eller vård eller för någon annans rättigheter,
3. de personuppgifter som ingår i registret används uteslutande för historisk eller vetenskaplig forskning eller statistiskföring, eller om
4. de personuppgifter som ingår i registret används för tillsyns- och kontrolluppgifter och vägran att lämna information är nödvändig för att trygga ett viktigt ekonomiskt eller finansiellt intresse för Finland eller Europeiska unionen.

Om endast en del av de uppgifter som gäller den registrerade är sådana att de enligt 1 mom. inte omfattas av rätten till insyn, har den registrerade rätt att få veta vilka övriga uppgifter som registrerats om honom.

Utövande av rätten till insyn (28 §)

Den som önskar kontrollera uppgifter om sig själv på det sätt som avses i 26 §, skall begära detta i en egenhändigt undertecknad eller på ett därmed jämförbart sätt bestyrkt handling eller begära detta personligen hos den registeransvarige.

Den registeransvarige skall utan obefogat dröjsmål ge den registrerade tillfälle att ta del av de uppgifter som avses i 26 § eller på begäran lämna uppgifterna skriftligen. Uppgifterna skall lämnas i begriplig form. Om den registeransvarige vägrar lämna uppgifterna, skall han ge ett skriftligt intyg om detta. I intyget skall också nämnas skälen till att insyn har förvägrats. Om den registeransvarige inte inom tre månader efter att begäran framställts har gett den registrerade ett skriftligt svar, jämställs detta med att insyn har förvägrats. Den registrerade kan föra saken till dataombudsmannen för behandling.

Den som vill veta vilka uppgifter om honom som har registrerats i ett register som förs av en hälsovårdsmyndighet eller hälsovårdsinrättning, en läkare eller tandläkare eller av någon annan yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården och som innehåller personuppgifter angående hälsotillstånd eller sjukdom, skall framställa begäran om utövande av sin rätt till insyn till en läkare eller till någon annan yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården som ser till att uppgifterna samlas in med den registrerades samtycke och som lämnar den registrerade uppgifter om anteckningarna i registret. Angående förfarandet vid utövandet av rätten till insyn eller förvägrande av insyn gäller vad som anges i 2 mom.

Dataombudsmannens åtgärder (40 § 2 mom.)

Dataombudsmannen skall avgöra ett ärende som en registrerad med stöd av 28 och 29 § fört till denne för behandling. Dataombudsmannen kan bestämma att den registeransvarige skall se till att den registrerades rätt till insyn tillgodoses eller att en uppgift rättas.